

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΟ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η πολιτιστική και εθνική ταυτότητα του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου, οι ρίζες των οποίων ανάγονται στην 7η π.χ. χιλιετηρίδα, από το 1974 απειλούνται με εξαφάνιση από το σύγχρονο Αττίλα. Αμέσως μετά την εισβολή το κατοχικό καθεστώς άρχισε μεθοδικά να εφαρμόζει ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα που σαν στόχο έχει την αλλοίωση του εθνολογικού χαρακτήρα των κατεχομένων με την εξαφάνιση κάθε ελληνικού στοιχείου.

Μέσα στα πλαίσια των παραπάνω τουρκικών σχεδίων, δεκάδες εκκλησίες και άηλοι θρησκευτικοί χώροι έχουν μετατραπεί σε τεμένη ή ακόμη και σε σταύλους, ενώ ανεκτίμητης αξίας αρχαιολογικοί θησαυροί έχουν καταστραφεί ή εξαχθεί από την Κύπρο. Παράλληλα, ο δημογραφικός χαρακτήρας των κατεχομένων έχει ουσιαστικά αλλιάξει με τη μεταφορά δεκάδων χιλιάδων εποίκων από την Ανατολία.

Στη συνέχεια της αναλυτικής αυτής έκθεσης παρατίθενται στοιχεία και πληροφορίες, δημοσιογραφικές και άηλες, που αφορούν:

- α. Εκκλησίες που έχουν μετατραπεί σε τεμένη
- β. Εκκλησίες και μοναστήρια που έχουν μετατραπεί σε μουσεία, ξενώνες, αποθήκες, μάντρες κ.λπ.

- γ. Διαρρήξεις και κλοπές εικόνων από ιερούς χώρους.
- δ. Εκκλησίες και άηλους αρχαιολογικούς χώρους που έχουν καταστραφεί.
- ε. Κοιμητήρια που έχουν βεβηλωθεί.
- στ. Παράνομες ανασκαφές και εξαγωγές αρχαιοτήτων.

Εκκλησίες που έχουν μετατραπεί σε τεμένη

Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, από την τουρκική εισβολή μέχρι σήμερα 55 τουλάχιστον εκκλησίες που βρίσκονται στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου έχουν μετατραπεί σε μουσουλμανικά τεμένη.

Πλήρης κατάλογος των εν λόγω εκκλησιών φαίνεται πιο κάτω:

- α. Αγίου Ανδρέα, Νεάπολης
- β. Παναγίας Γαλακτούσας, Παλαικίου
- γ. Παναγίας Χρυσεθιεύσας, Κατωκοπιάς
- δ. Αγίου Νικολάου, Λιμνιών
- ε. Αγίου Λουκά, Αμμοχώστου
- στ. Παναγίας Χρυσοσηπλιώτισσας, Αμμοχώστου
- ζ. Αγίας Παρασκευής, Λαπήθου
- η. Παναγίας Γλυκιώτισσας, Κερύνειας

- θ. Αγίας Παρασκευής, Μόρφου
 ι. Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Γιαλούσας
 ια. Αγίας Τριάδας, Γιαλούσας
 ιβ. Αγίου Γεωργίου, Βουκοιλίδας
 ιγ. Παναγίας Έγκωμης, Αμμοχώστου
 ιδ. Αποστόλου Ανδρέα, Πάναγρα
 ιε. Αγίων Κωνσταντίνου & Ελένης, Λιβερών
 ιζ. Αγίου Γεωργίου, Πραστειού Μόρφου
 ιη. Αγίας Άννας, Κυθραίας
 ιθ. Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Κώμας του Γιαλού
 κ. Αγίου Σεργίου & Βάκχου, Ταύρου
 κα. Αγίου Γεωργίου, Βαθύηλακα
 κβ. Αγίου Ανδρονίκου, Αγίου Ανδρονίκου
 κγ. Αγίας Φωτεινής, Αγίου Ανδρονίκου
 κδ. Αρχαγγέλου Μιχαήλ-Σωτήρος, Λευκονοϊκού
 κε. Αγίου Δημητρίου, Λεοναρίσσου
 κζ. Αγίου Γεωργίου, Αγίου Γεωργίου Κερύνειας
 κη. Αγίου Γεωργίου, Τρικώμου
 κθ. Αγίου Ιωάννου Προδρόμου, Γύψου
 ς. Αγίου Γεωργίου, Πραστειού Αμ/στου
 ςα. Παναγίας, Λύσης
 ςβ. Τιμίου Προδρόμου, Άσσιας
 ςγ. Σωτήρος, Ακανθούς
 ςδ. Αγίου Νικήτα, Νικήτα Μόρφου
 ςε. Αγίου Θεράποντος, Αγκαστίνας
 ςζ. Αγίας Παρασκευής, Αγκαστίνας
 ςη. Αγίας Μαρίας, Αγίου Αμβροσίου
 ςθ. Παναγίας Χρυσεηλεύσης, Τρυπημένης
 μ. Παναγίας, Τραχώνι

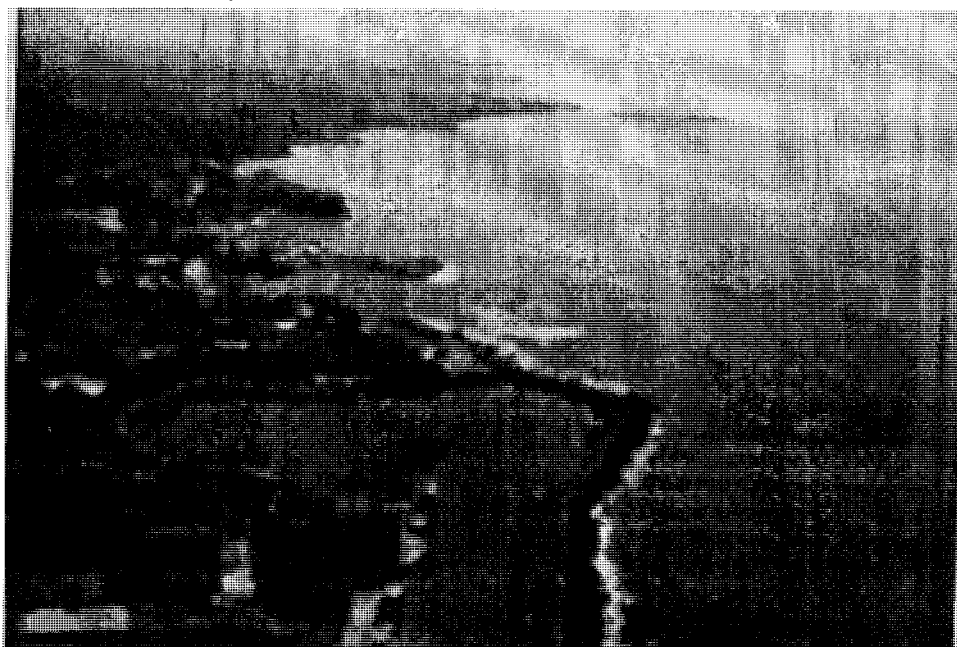
- μα. Προφήτη Ηλία, Μαραθόβουνου
 μβ. Αναλήψεως, Αχερίτου
 μγ. Αγίου Ευσταθίου, Μακράσουκας
 μδ. Τιμίου Προδρόμου, Καλιοψίδας
 με. Αγίου Γεωργίου, Βατυλής
 μζ. Αγίου Ανδρονίκου & Αθανασίας, Μηλιάς Αμμοχώστου
 μη. Η εκκλησία του χωριού Άγιος Ηλίας Αμμοχώστου
 μθ. Αγίου Νικολάου, Αμμοχώστου
 ν. Αγίου Βασιλείου, Άγιος Βασίλειος
 να. Παναγίας, Σκυληούρας
 νβ. Αγίου Γεωργίου, Κερύνειας
 νγ. Αγίας Βαρβάρας, Κερύνειας
 νδ. Αγίου Αμβροσίου, Κερύνειας
 νε. Χαρδακιώτισσας, Κυθρέας
 νζ. Αγίων Κωνσταντίνου & Ελένης, Βασίλειας
 νη. Αγίου Γεωργίου, Πέλλα-Πάις
 νθ. Αγίου Αρτεμίου, Αφάνειας
 ξ. Τιμίου Σταυρού, Κάτω Ζώδιας
 ξα. Παναγίας Ευαγγελίστριας, Καραβά

Εκκλησίες/μοναστήρια που έχουν μετατραπεί σε ξενώνες, μουσεία, μάντρες

Τουλάχιστον 44 εκκλησίες και άηλοι ιεροί χώροι που βρίσκονται στα κατεχόμενα έχουν μετατραπεί σε ξενώνες, μουσεία, αποθήκες, σταύλους, ακόμη και σε δημόσια αποχωρητήρια. Πιο συγκεκριμένα:

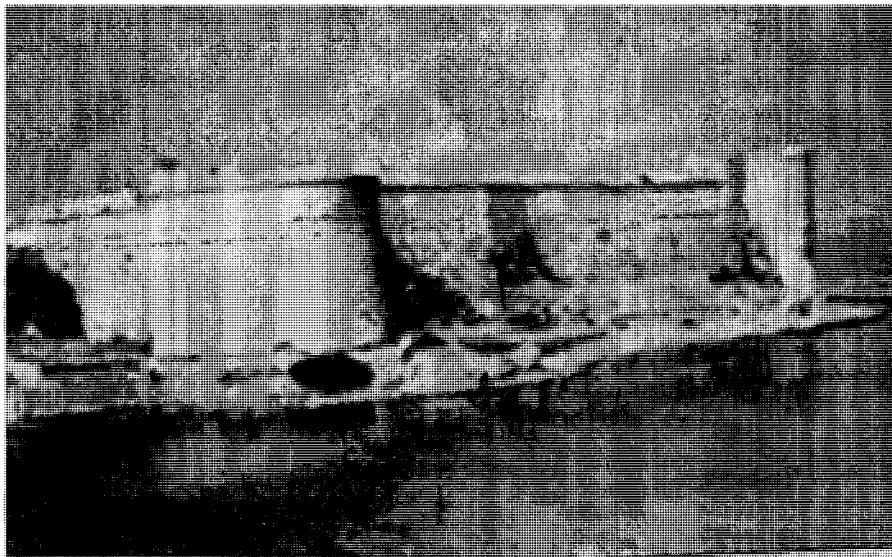
- α. Οι εκκλησίες που αναφέρονται πιο κάτω έχουν μετατραπεί από το στρατό κατοχής σε στρατόπεδα ή αποθήκες πυρομαχικών και άηλου εξοπλισμού**

- * Εκκλησία Αγίου Γεωργίου Έξω Μετοχίου.
- * Εκκλησία Προφήτη Ηλία στα Λύμπια
- * Εκκλησία Παναγίας του Τράχωνα
- * Εκκλησία Παναγίας του Άρσου (στρατιωτικοί κοιτώνες)
- * Εκκλησία Αχειροποιήτου
- * Εκκλησία Αγίου Ευλαλίου Καραβά
- * Εκκλησία Αρχαγγέλου Λευκονοίκου (κοντά στο Νοσοκομείο)
- * Εκκλησία Προφήτη Ηλία Μαραθόβουνου
- * Εκκλησία Αγίου Γεωργίου Βώνης Μοναστήρι Αγίου Παντελεήμονα στη Μύρτου (στρατόπεδο)
- * Η εκκλησία της Αγίας Μαρίας Διορίου μετατράπηκε σε στρατιωτικό νοσοκομείο. Στον κυρίως ναό τοποθετήθηκαν 60 περίπου κρεβάτια.
- β. Οι παρακάτω εκκλησίες έχουν μετατραπεί σε μάνδρες ή στάβλους ζώων:
 - Εκκλησία Αγίου Φιλίωνα στο Ριζοκάρπασσο
 - * Η εκκλησία του Αγίου Προκοπίου στο χωριό Σύγκραση έχει παραχωρηθεί στο ΧΑΛΗΛ ΓΕΝΙΓΚΙΟΥΝ με σκοπό να χρησιμοποιεί το πηγάδι που βρίσκεται στην αυλή της για να ποτίζει τα πρόβατά του. Η εκκλησία είναι κτίσμα του 13ου αιώνα.

- Η εκκλησία Αρχαγγέλου του χωριού Πατρίκι.
- * Η εκκλησία Αγίου Μάμα του χωριού Νέα Σπάρτη
Τα παρεκκλήσια της Παναγίας Ελεούσας και του Προφήτη Αβακούμ στο Ριζοκάρπασο.
Η εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης του χωριού Λιβερά
Η εκκλησία της Αγίας Ειρήνης του χωριού Αγία Ειρήνη
- * Το μοναστήρι της Παναγίας Αυγασίδας. Κατεδαφίστηκε εκ θεμελίων.
- * Η εκκλησία Προφήτη Ηλία του χωριού Στύλῆλοι.
- * Η εκκλησία της Παναγίας Τοχνούς, στο χωριό Μάνδρες Αμμοχώστου.
- γ. Η Μονή Αγίας Αναστασίας Λαπήθου, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου του ψευδοκράτους, παραχωρήθηκε στον τέως «βουλευτή» του (Υ.Β.Ρ.) Ατάυ Τζιαφέρ για να την μετατρέψει σε ξενοδοχείο 80 κλινών.
- δ. Το Μοναστήρι του Αποστόλου Βαρνάβα μετατράπηκε σε αρχαιολογικό μουσείο και μουσείο εικόνων. Τα εγκαίνια έκαμε ο Έρογλου στις 29.5.1992.
- ε. Η εκκλησία της Αφέντρικα στο Ριζοκάρπασο χρησιμοποιείται από Τ/Τ έποικο.
- στ. Η εκκλησία Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Κερύνεια έχει μετατραπεί σε Μουσείο.
- ζ. Η εκκλησία Χρυσοτριμιθιώτισσα στο χωριό Τριμίθι έχει μετατραπεί σε «ART GALLERY and CYPRIOT CRAFT CENTRE».
- η. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΤΡΙΚΩΜΟ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΣΕ ΑΙΘΟΥΣΑ ΧΟΡΟΥ.
- θ. Εκκλησία που βρίσκεται στο Αγρόκτημα «Μαργκό» μεταξύ Λουρουτζίνας και Αεροδρομίου Τύμπου έχει μετατραπεί σε αχυρώνα.
- ι. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΛΑΠΗΘΟ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΣΕ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ
- ια. Η εκκλησία του Αγίου Επιφανείου στο χωριό Μηλιά Αμμοχώστου χρησιμοποιείται σαν αποθήκη.
- ιβ. ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΡΑΣΤΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΣΕ ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ.
- ιγ. ΣΤΗΝ ΚΩΜΗ ΚΕΠΗΡ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΠΟΧΩΡΗΤΗΡΙΟ.
- ιδ. Η εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου στο χωριό Λάπαθος έχει μετατραπεί από τους Τούρκους σε σύλλογο.
- ιε. Η εκκλησία Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Κερύνεια, αφού αναπαλαιώθηκε έχει γίνει Μουσείο εικόνων.
- ιζ. Η εκκλησία του χωριού Βουνό Κερύνειας έχει μετατραπεί σε μουσείο ηρώων του χωριού.
- ιη. Η εκκλησία Αγίου Λουκά στη Λευκωσία παραχωρήθηκε στο ίδρυμα Λαϊκών Τεχνών.
- ιθ. Η εκκλησία του Αγίου Στυλιανού στο χωριό Πραστεϊό Μόρφου μετα-

- τράπηκε σε κινηματοθέατρο.
- κ. ΣΕ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ «DEVIRIM» ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΛΑΠΑΘΟΣ.
- κα. Η εκκλησία Αγίου Γεωργίου Ξωρινού στην Αμμοχώστο έχει μετατραπεί σε «Ίδρυμα Πολιτιστικών Τεχνών»
- κβ. Η εκκλησία Αγ. Γεωργίου στα Λιμνιά Αμμοχώστου έχει μετατραπεί σε υγειονομικό κέντρο.
- κγ. Η εκκλησία Αγίου Δημητρίου στην Ομορφίτα έχει μετατραπεί σε αίθουσα γυμναστικής για την ειδική μονάδα της Τ/Κ «Αστυνομίας» (Ατσάθινη Δύναμη)
- κδ. Η εκκλησία Αγίου Γεωργίου στην κατεχόμενη Μόρφου έχει μετατραπεί σε οίκημα του «Καλλιτεχνικού Ιδρύματος Μόρφου 1983»
- κε. Η εκκλησία Αγίου Γεωργίου Ξαθώνων μεταξύ Κάτω Ζώδιας και Μόρφου έχει μετατραπεί σε Καλλιτεχνικό Ίδρυμα.
- κζ. Η εκκλησία Αγίου Ιωάννη Αμμοχώστου έχει μετατραπεί σε μουσείο εικόνων.
- Διαρρήξεις και κλοπές εικόνων κ.ά. Αρχαιολογικών θησαυρών**
- Από την τουρκική εισβολή μέχρι σήμερα δεκάδες εικόνες, ιερά σκεύη και άλλοι αρχαιολογικοί θησαυροί έχουν κλαπεί και πλείστα από αυτά έχουν εξαχθεί.
- Κατάλογος των εικόνων κ.τ.λ. που έχουν κλαπεί φαίνεται πιο κάτω:
- α. Στις 14.1.1992 μέλη της Τ/Κ «Αστυνομίας» Ριζοκαρπάσου άνοιξαν το θησαυροφυλάκιο της Μονής Απ. Ανδρέα και αφαίρεσαν από αυτό τα πιο κάτω:

- * Τη χρυσή εικόνα του Απ. Ανδρέα τη χρυσή εικόνα της Παναγίας Ελεούσας
 - * Έξι σακούλια που περιείχαν χρυσαφικά
 - * Ένα σακούλι με καθαρό χρυσό
 - * Μια παλιά καμπάνα της Μονής
- Οι δύο εικόνες είναι 105 και 103 χρώων αντίστοιχα.
- β. Μεταξύ 16-17/12/1992 άγνωστοι έκληψαν 17 εικόνες από την εκκλησία στην Αγία Τριάδα Καρπασίας. Οι εικόνες είναι της χρονικής περιόδου του 1909.
- γ. Η εκκλησία Αγίου Νικολάου στις Βάσεις Δεκέλειας διαρρήχθηκε και κλάπηκαν διάφορα ιερά σκεύη συνοδικής αξίας £800.
- δ. Οι Τούρκοι βεβήλωσαν την εκκλησία της Αγίας Μαύρης στο Ριζοκάρπασο, αφαιρώντας όλα τα ιερά σκεύη, τις εικόνες ακόμη και τα παράθυρα.
- ε. Στις 26-27.3.1994, Τούρκοι έκλεψαν από το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου Σακκά 4 εικόνες ανεκτίμητης αξίας.
- στ. Από την εκκλησία Αγίου Νικολάου Αμμοχώστου κλάπηκαν διάφορα χρυσαφικά, τάματα των πιστών.
- ζ. Από το μοναστήρι της Αψιδιώτισσας στον Πενταδάκτυλο έχουν κληπεί οι νωπογραφίες που χρονολογούνται από τη βυζαντινή περίοδο.
- η. Μεγάλης αξίας εικόνα έχει κληπεί από την εκκλησία Αγίου Μάμαντος στην Μόρφου.
- θ. Μέχρι και από το «Μουσείο των βασιλικών Τάφων» στη Σαλαμίνα έχουν κληπεί 3 παρωπίδες από ελεφαντοστούν, 1 κάλυμμα μετώπου αλόγου από ελεφαντοστούν, 1 παρωπίδα χάλκινη και ένα μαχαίρι σιδερένιο με λαβή από ελεφαντοστούν.
- ι. Στις 6-7.4.86 διαρρήχθηκε η εκκλησία του Αγίου Μάμαντος στη Μόρφου και κλάπηκαν από αυτήν τα οστά του Αγίου που φυλάσσονταν σε οστεοθήκη, καθώς και ένα ευαγγέλιο με πετράδια και μια εικόνα του Αγίου.
- ια. Τον Απρίλιο του 1994 κλάπηκαν από την ίδια εκκλησία δέκα εικόνες και στη θέση τους τοποθετήθηκαν ομοιώματα.
- ιβ. Τη νύχτα της 5.1.1987 διαρρήχθηκε η εκκλησία Αγίου Γεωργίου στο κατεχόμενο χωριό Κορμακίτης και κλάπηκαν όλα τα αργυρά σκεύη και το χρυσό ποτήριο. Διαρρήχθηκαν επίσης το χρηματοκιβώτιο της εκκλησίας όπου φυλάσσονταν τα χρήματα και τα μπρούντζινα κρηπίγια.
- ιγ. Το Σεπτέμβριο του 1987 κλάπηκε από το μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα η εικόνα του Αγίου, μεγάλης αξίας. Βρέθηκε όμως αργότερα στο Ξενοδοχείο 'SALAMIS BAY' τυλιγμένη σε πακέτο με γραμματόσημα για να ταχυδρομηθεί.
- ιδ. Από την εκκλησία των Καθολικών

στο Πέλιθα Πάις κλήθηκε η εικόνα της Παναγίας διαστάσεων 100x37 cm.

- ιε. Από τον καθολικό ναό ΤΕΡΡΑ ΣΑΝΤΑ στην Κερύνεια κλήθηκαν 14 ζωγραφιές που απεικόνιζαν τις διάφορες φάσεις της Σταύρωσης του Χριστού.
- ιζ. Από την εκκλησία του Μοναστηριού του Αγίου Γεωργίου Σακκά έχουν κληθεί 4 εικόνες σφραγισμένες από το «Τμήμα Αρχαιοτήτων».
- ιν. Εργάτες που ασχολούνταν με την επιδιόρθωση της εκκλησίας του Αγίου Νικολαίου στην Αμμόχωστο έκλεψαν από αυτή δύο μικρά αγάλματα και διάφορα χρυσαφικά τάρματα πιστών. Σκοπός της επιδιόρθωσης ήταν η μετατροπή της εκκλησίας σε Μουσείο.
- ιθ. Από το «Αρχαιολογικό Μουσείο» της Μόρφου κλήθηκαν ιστορικά έργα μεγάλης αξίας.
- κ. Μέχρι και την πόρτα της εκκλησίας της Αϊρκώτισσας έχουν κλέψει αρχαιοκάπηλοι και την πώλησαν για £270 σε Γερμανό ονόματι L.B.
- κα. Από την εκκλησία Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Κερύνεια, η οποία ως γνωστό έχει μετατραπεί από το καθεστώς σε μουσείο και φυλάγονται σ' αυτήν εικόνες από διάφορες περιοχές των κατεχομένων, κλήθηκαν 13 εικόνες του 18ου και 19ου αιώνα.
- κβ. Από την εκκλησία του Αγίου Γεωρ-

γίου στην Κερύνεια αφαίρεσαν τα κεραμίδια, τις πόρτες και τα παράθυρα.

Εκκλησίες και άλλοι αρχαιολογικοί χώροι που έχουν καταστραφεί

Ανυπολόγιστης αξίας αρχαιολογικοί θησαυροί και ιεροί χώροι έχουν καταστραφεί από τους Τούρκους κατακτητές. Ο παρακάτω κατάλογος που αφορά τέτοιες καταστροφές έχει ετοιμαστεί με βάση το αρχειακό υλικό της Υπηρεσίας μας.

α. Οι παρακάτω εκκλησίες κατεδαφίστηκαν με σκοπό τη διαπλάτυνση δρόμων

Εκκλησία Αγίου Δημητρίου Τρικώμου
Εκκλησία Αγίου Μάμα Τρικώμου
Εκκλησία Αγίου Θωμά Τρικώμου
Το μικρό εκκλησάκι των Λατίνων στο δρόμο Ξερού-Λεύκας.

- β. Μεταξύ Μύρτου-Καμπυλής στην τοποθεσία «ΜΑΡΚΙ» υπήρχε ένα Μοναστήρι Καθολογικών το οποίο οι Τούρκοι έχουν κατεδαφίσει και στη θέση του ανήγειραν μεγάλες παράγκες στις οποίες διαμένουν Τούρκοι στρατιώτες.
- γ. Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο χωριό Σύσκληπος έχει καταστραφεί και έχουν αφαιρεθεί από αυτή οι πόρτες και τα παράθυρα.
- δ. Ο Πύργος του ΘΕΛΛΟΥ στην Αμμόχωστο χρειάζεται επείγοντως επιδιόρθωση και συντήρηση γιατί κινδυνεύει να καταρρεύσει.
- ε. Το Αββαείο του Πέλιθα Πάις κινδύ-

- νεύει να καταστραφεί από τη μη συντήρηση και από το ότι αφαιρούν τις πέτρες για τις ανάγκες των οικοδομών τους οι Τούρκοι κάτοικοι των γύρω χωριών.
- στ. Η εκκλησία του Αρχαγγέλου στο Λεονάρισσο έχει καταρρεύσει λόγω μη συντήρησης.
- ζ. Το «ΒΡΥΣΙ», αρχαιολογικός χώρος της νεολιθικής περιόδου στην Κερύνεια, κοντά στο τουριστικό χωριό «Ακαπούηκο», καταστράφηκε από ανέγερση κτιρίων στην περιοχή.
- η. Λόγω της αδιαφορίας των «Αρμόδιων» το κάστρο της Κερύνειας παρουσίασε μεγάλα κουφώματα στους τοίχους.
- θ. Η εκκλησία στο χωριό Φιλιιά έχει σχεδόν καταρρεύσει λόγω της μη συντήρησής της και οι κάτοικοι ζήτησαν να την κατεδαφίσουν διότι κατέστη επικίνδυνη.
- ι. Σύμφωνα με την ΓΕΝΙ ΝΤΟΥΖΕΝ το μοναστήρι του Αγίου Θέρισσου στη Γιαλιούσα βρίσκεται στο πρόθυρα κατάρρευσης από τη μη συντήρηση.
- ια. Ο αρχαιολογικός χώρος «Βουνί» έχει μετατραπεί από τους Τούρκους σε βοσκότοπο.
- ιβ. Το Αρμενομοναστήρι κοντά στη Χάρτζια έχει καταστραφεί πλήρως. Η οροφή έχει καταρρεύσει και δεν υπάρχουν πόρτες και παράθυρα.
- ιγ. Στο χωριό Αυλιώνα η εκκλησία είναι βεβηλωμένη, έχουν αφαιρε-
- θεί οι πόρτες και τα παράθυρα και οι εικόνες έχουν κληπεί.
- ιδ. Το ξωκλήσι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην αριστερή πλευρά του δρόμου προς τον Άγιο Σέργιο έχει ληηλατηθεί και αφαίρεσαν το Σταυρό και την καμπάνα.
- ιε. Το «Τμήμα Αρχαιοτήτων» μετατρέπει το Ενετικό παλάτι που βρίσκεται μέσα στα τείχη της Αμμοχώστου σε ανοικτό θέατρο.
- ιζ. Με εντολή του «Δημάρχου» του χωριού Πάνω Δίκωμο κατεδαφίστηκε και ισοπεδώθηκε η εκκλησία του χωριού.

Κοιμητήρια που έχουν βεβηλωθεί

Σύμφωνα με το αρχαιολογικό υλικό της Υπηρεσίας μας, τα παρακάτω κοιμητήρια έχουν βεβηλωθεί από τους Τούρκους και σε ορισμένα μάλιστα από αυτά οι τάφοι έχουν καταστραφεί και τα οστά των νεκρών έχουν διασκορπιστεί.

- α. Κυθραία-ενορία Χρυσίδας
- γ. Αγκαστίνα
- γ. Τρυπημένη
- δ. Κατόπιν οδηγιών του «δημάρχου» Λύσης ΣΑΤΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ισοπεδώθηκε το νεκροταφείο του χωριού
- ε. Μαραθόβουνος
- στ. Βάρβαροι έχουν καταστρέψει τους Τάφους στο Νεκροταφείο του Καραβά και σκόρπισαν τα κόκκαλα των νεκρών
- ζ. Τρίκωμο
- η. Κοντέα
- θ. Αγίου Λουκά Αμμοχώστου

- ι. Μάντρες Άμμοχώστου
- ια. Περιστερωνοπηγής
- ιβ. Στύλλων
- ιγ. Αγίου Σεργίου
- ιδ. Σύγκρασης
- ιε. Γύψου
- ιζ. Αρδάνων
- ιη. Δαυλίου
- ιθ. Πραστειού
- κ. Μηλιάς
- κα. Πυργών
- κβ. Λιμνιών
- κγ. Παλαικύθρου
- κδ. Ακανθούς
- κε. Το νεκροταφείο του Ριζοκαρπάσου έχει συληθεί. Ακρετοί τάφοι είναι ανοικτοί και χρησιμοποιείται συστηματικά σαν βοσκότοπος από Τ/Τ έποικους

- κζ. Για τη διαπλάτυνση του δρόμου Λευκωσίας Άμμοχώστου οι Τούρκοι έχουν ισοπεδώσει το κοιμητήριο του χωριού Τραχώνι Κυθραίας.
- κη. Το κοιμητήριο του Νέου Χωριού Κυθρέας έχει βεβηλωθεί.

Παράνομες ανασκαφές, κληπές και εξαγωγές αρχαιοτήτων

Ο παρακάτω κατάλογος περιέχει πληροφορίες που αφορούν παράνομες ανασκαφές, κληπές και εξαγωγές αρχαιοτήτων που έγιναν στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου από την εισβολή μέχρι σήμερα. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε δημοσιογραφική διάσκεψη που έδωσε στις 18.12.1985 ο Διευθυντής του «Τμήματος Αρχαιοτήτων» του Ψευδοκράτους, μεταξύ άλλων ανέφερε ότι ο συνολικός αριθμός των έργων (εικόνων,

εκκλησιαστικών οκευών, θρησκευτικών βιβλίων) που βρίσκονται στις αποθήκες του τμήματος ανέρχονται σε 23.945

- α. Σε ανασκαφές που έγιναν στο χωριό Κρινί ανευρέθηκαν δύο αρχαίοι τάφοι που χρονολογούνται στην προ της 4ης χιλιετηρίδας περίοδο.
- β. Παράνομες ανασκαφές για ανεύρεση αρχαίων αντικειμένων έγιναν και στην περιοχή του χωριού Άγιος Αμβρόσιος.
- γ. Το «Τμήμα Αρχαιοτήτων» του ψευδοκράτους σε συνεργασία με τη Γερμανική Επιτροπή Αρχαιο-λογικών Ερευνών ZEISCHKIA έκαμαν ανασκαφή στην περιοχή Λάμπουσας.
- δ. Στην τοποθεσία ΓΛΥΦΑ του χωριού Ακανθού μετά από ανασκαφές βρέθηκαν οστά πυγμαίων ελεφάντων και ιπποποτάμων.
- ε. Δύο άτομα συνελήφθησαν από την Τ/Κ «Αστυνομία» ενώ επιδίδονταν σε παράνομες ανασκαφές στην περιοχή Αγίου Επικτήτου - Καζάφани. Στην κατοχή τους βρέθηκαν διάφορα αρχαία αντικείμενα ορειχάλκινης εποχής.
- στ. Σύμφωνα με τον τουρκικό Τύπο της 21.1.1984 στο χωριό Κρινί, ανακαλύφθηκαν τάφοι της περιόδου 2000 π.χ.
- ζ. Σύμφωνα με τον Τ/Κ τύπο της 30.9.1985, το «υπουργικό συμβούλιο» κάλεσε τρεις ειδικούς από την Τουρκία για να αρχίσουν ανασκαφές σε περιοχή ανάμεσα στην Έγκωμη και τη Σαθαμίνα.
- η. Η Γενί Ντουζέν έγραψε στις 27.2.1987 ότι στην περιοχή Μπεύκιου γίνονταν λαθραίες ανασκαφές σε τάφους ρωμαϊκής εποχής, τα δε ευρήματα διοχετεύονταν στην αγορά.
- θ. Κατά τη διάρκεια εκοκαφών στην Κώμα του Γιαθίου ανακαλύφθηκε αρχαϊκή κεφαλή της περιόδου 750-475 π.Χ.
- ι. Κατά τη διάρκεια δενδροφύτευσης στο χωριό Ποταμός του Κάμπου ανακαλύφθηκε αρχαϊός τάφος της Ελληνιστικής περιόδου, μέσα στον οποίο υπήρχαν διάφορα αρχαία αντικείμενα όπως πήλινα αγγεία, αμφορείς και χάλκινα νομίσματα.
- ια. Τ/Κ εργάτες οι οποίοι ασχολούνταν με την εκοκαφή αποχετευτικού λίκου στο χωριό Καραβοστάσι βρήκαν αρχαϊό τάφο με αμφορείς και υδρίες.
- ιβ. Κοντά στο Μοναστήρι του Αποστόλου Βαρνάβα ανακαλύφθηκε αρχαϊός τάφος της Ελληνιστικής περιόδου και βρέθηκαν σ' αυτό διάφορα πήλινα δοχεία, στάμνες και ράβδοι σιδήρου.
- ιγ. Ο Τ/Κ ΤΖΙΕΒΤΕΖ ΟΖΜΑΝ συνελήφθηκε από την ΤΚ «Αστυνομία» για λαθρεμπόριο εικόνων από εξωκλήσι στην περιοχή Λύσης,
- ιδ. Ο Τ/Κ ΚΕΜΑΛ ΑΛΗ ΚΟΣΕ ο οποίος αυτομόλησε στις ελεύθερες

- περιοχές είναι αναμειγμένος στην κλοπή εικόνων από την εκκλησία του Αγίου Θεμονιανού στη Λύση και των εικόνων της Παναγίας της Κανακαριάς, μαζί με τον αρχαιοκάπηλο ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ ΤΡΕΜΕΣΕΛΗ.
- ιε. Από το ναό του Αγίου Θεμονιανού κοντά στη Λύση έχουν αφαιρεθεί τοιχογραφίες του 13ου αιώνα οι οποίες έχουν καταλήξει στις ΗΠΑ.
- ιζ. Οι Τ/Τ αδελφοί ΤΙΓΙΝ ΓΚΙΟΛΕΡ ΜΕΧΜΕΤ και ΤΙΓΙΝ ΓΚΙΟΥΡΟΛ ασχολούνται συστηματικά με το ληθρεμπόριο θρησκευτικών εικόνων.
- ιν. Η Τ/Κ «αστυνομία» συνέλαβε στις 27.2.1993 τρία άτομα στο «αεροδρόμιο» Τύμπου που ετοιμάζονταν να εξάξουν 55 αρχαία αντικείμενα της εποχής του χαλκού.
- ιο. Η Τ/Κ «αστυνομία» συνέλαβε τον Ζ Η. στην Αμμόχωστο στην κατοχή του οποίου βρέθηκαν συνολικά 34 αρχαία και ιστορικά αντικείμενα.
- κι. Στην κατοχή του Έλληνα συλλέκτη ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΕΡΒΑΝΑ βρέθηκαν δύο μεγάλες εικόνες που κλάπηκαν από την ιερά μονή του Αντιφωνητή στην Καθηγοραία της Κερύνειας.
- κα. Στη Μητρόπολη της Κερύνειας πριν από την εισβολή φυλάσσονταν 140 εικόνες του 13-14ου αιώνα ανεκτίμητης αξίας. Επίσης στο Μοναστήρι του Αγίου Σπυρίδωνα στην Τρεμετουσιά είχαν συγκεντρωθεί 150 Βυζαντινές εικόνες και χειρόγραφα. Όλα αυτά και άλλα έχουν εξαφανισθεί, όπως διαπίστωσε αποστολή του Παγκόσμιου Συμβουλίου Εκκλησιών το 1975.
- κβ. Το 1974, στο τελώνειο του Ντόβερ της Αγγλίας βρέθηκαν στις αποσκευές Τ/Κ 13 βυζαντινές εικόνες και 18 αρχαία αντικείμενα που προέρχονταν από το φρούριο της Κερύνειας.
- κγ. Το 1976, ο γνωστός Αγγλικός οίκος CHRISTIES ανήγγειλε τη δημοπρασία τεσσάρων κυπριακών εικόνων.
- κδ. Το 1979, στο τελώνειο του Χάρρουϊτς της Αγγλίας βρέθηκαν στην κατοχή Τ/Κ 93 αρχαία κυπριακά αντικείμενα, αγγεία, είδωλα, λυχνιοί κ.τ.λ.
- κε. Σύμφωνα με το Τ/Κ περιοδικό «Οθάϋ» στις 26 Απριλίου 1982, ο Διευθυντής του Κάστρου της Κερύνειας Μεχμέτ Ρασήχ Σαβαρόνα έκληψε 225 βυζαντινές εικόνες.
- κζ. Στην Τύμπου βρέθηκαν τρία κιβώνια γεμάτα εικόνες και αρχαία αντικείμενα με την επιγραφή «προσωπικά αντικείμενα». Αποστολέας ήταν ο Μεχμέτ Αλή Μεχμέτ και παραλήπτης κάποιος στο Μόναχο.
- κη. Εικόνες που είχαν κλαπεί από το χωριό Κάρμι βρέθηκαν στην Αμμόχωστο έτοιμες για εξαγωγή και κατασχέθηκαν από την Τ/Κ «Αστυνομία». Αυτές φυλάττονταν στο τ/κ «Δικαστήριο» της Κερύνειας, αλλιά κλάπηκαν και από εκεί και δεν ξαναβρέθηκαν έκτοτε.

- κθ. Επίσης από τις «κρατικές αποθήκες» κλήθηκαν αρχαιότητες μεταξύ των οποίων και ένα άγαλμα.
- κβ. Το 1980 κλήθηκε μεγάλος αριθμός εικόνων, αμφίων και ιερών σκευών από το μοναστήρι του Αποστόλου Βαρνάβα.
- κγ. Ο πρίγκηπας Άλφρεντ Τσουρ Λίππε, αντιπρόσωπος του Υπατού Αρμοστή των Η.Ε. στην Κύπρο για τους Πρόσφυγες, είχε στην κατοχή του 76 αρχαία αντικείμενα, εικόνες, σταυρούς, ιερά σκεύη, ξυλόγλυπτα και αμφορείς. Ο πρίγκηπας αναγκάστηκε να υποβάλει παραίτηση από τη θέση του στο διεθνή οργανισμό. Αργότερα άνοιξε αρχαιοπωλείο στη Βιέννη.
- κδ. Από την εκκλησία της Παναγίας της Κανακαριάς στη Λυθράγκωμη έχουν αφαιρεθεί όλες οι εικόνες και τα ψηφιδωτά.
- κε. Στην Αμμόχωστο στο σπίτι του εποίκου Ερτογάν Κοις βρέθηκαν εικόνες και διάφορα αρχαία αντικείμενα της γεωμετρικής περιόδου.
- κς. Με προέλευση τις κατεχόμενες περιοχές βρέθηκαν στο αεροδρόμιο Κων/νης 48 αρχαία αγγεία του χρονολογούνται από την εποχή του χαλκού. Προορισμός των αρχαιοτήτων ήταν το Λονδίνο.
- κζ. Έξι άτομα συνελήφθησαν το Δεκέμβριο του 1986 από την Τ/Κ «Αστυνομία» για παράνομες ανασκαφές στην περιοχή Αγίας Ειρήνης και στην κατοχή τους βρέθηκαν συνοδικά 162 χρυσά κύπελλα, νομίσματα, καντήλια και σκουληρικά της Ρωμαϊκής και Βυζαντινής περιόδου.
- κη. Η Τ/κ εφημερίδα Ορτάμ με δημοσίευμα της ημερ. 23.5.1985 αναφέρεται στη διεξαγωγή αρχαιοκαπηλείας στα κατεχόμενα από σημαίνοντα πρόσωπα της ΤΚ κοινότητας στα οποία παρέχεται κάλυψη από τον ΝΤΕΝΚΤΑΣ. Μεταξύ των ενεχομένων στην αρχαιοκαπηλεία είναι ο πρώην ΤΚ «υπουργός» ΚΕΝΑΝ ΑΤΑΚΟΛ και ο Δήμαρχος της Μόρφου ΙΣΦΕΝΤΙΓΙΑΡ ΡΙΦΑΤ ΑΤΣΙΚΣΟΖ.
- κη. Τον Ιούνιο του 1987 συνελήφθη στα κατεχόμενα ο Γερμανός υπήκοος Κουρτ Φρίτε Κόουη και η σύζυγος του για κατοχή χρυσών αρχαιοτήτων. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο «Κακουργοδικείο».
- κη. Άνδρες της Ίντερπολ σε συνεργασία με την Τ/Κ «Αστυνομία» στις 25.2.1989 ερεύνησαν το σπίτι του Τ/Κ Μεχμέταλη στη Λευκωσία και βρήκαν κιβώτια στα οποία υπήρχαν διάφορα εκκλησιαστικά αντικείμενα μεγάλης αξίας.
- μ. 435 αρχαία αντικείμενα ανακάλυψε η Τουρκική Αστυνομία στο σπίτι του Αϊντίν Ντικμάν στο Ικόνιο. Μεταξύ άλλων ήταν και χρυσά νομίσματα της περιόδου των Χετιτών, αγάλματα και διάφορες αρχαιότητες μεγάλης αξίας. Όλα προέρχονται από την Κύπρο.

- μα. Το σπίτι του Τ/κ ΜΕΤΤΙΝ ΜΟΥΝΗΡ στο Καζάφани η Τ/Κ «Αστυνομία» βρήκε μεγάλο αριθμό αρχαίων αντικειμένων και αρχαίων εικόνων.
- μβ. Σε όχημα που αναχωρούσε με πορθμείο από την Αμμόχωστο για την Τουρκία βρέθηκαν 58 τεμάχια αρχαίων αντικειμένων της Ρωμαϊκής περιόδου.
- μγ. Σε εμπορευματοκιβώτιο που θα μεταφερόταν από το «Λιμάνι» της Αμμοχώστου, με το πλοίο U.B.PROGRESS για την Αγγλία, βρέθηκαν 108 αρχαία αντικείμενα διαφόρων περιόδων.
- μδ. Κατά το διαχωρισμό οικοπέδων στην περιοχή Αποστόλου Βαρνάβα, βρέθηκαν τάφοι της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου.
- με. Τούρκος κάτοικος Μόρφου συνεληήθη από την Τ/Κ «Αστυνομία» για κατοχή αμφορέα της γεωμετρικής περιόδου.
- μζ. Στον Άγιο Γεώργιο Κερύνειας βρέθηκε αρχαίος τάφος που ανάγεται στη Ρωμαϊκή Περίοδο, μέσα στον οποίο υπήρχαν τρεις αμφορείς, επτά υδρίες, έξι κοιλώνες, εννέα πήλινα αγγεία και ένα δακτυλίδι.
- μπ. Στην περιοχή Αφέντρικα της Καρπασίας βρέθηκε άγαλμα λιονταριού βάρους ενός τόνου που ανάγεται στην Ελληνιστική περίοδο.
- μθ. Η ηγεύμενη «Αστυνομία» του ψευδοκράτους συνέλαβε τον ΤΑΧΣΙΝ ΤΑΣΛΗ από το Τριμίθι για κατοχή 26 αρχαίων αντικειμένων.
- ν. Ο ΤΖΙΕΜΑΝ ΜΠΟΡΑΝΣΕΛ, 48 ετών από τη Λάπηθο συνεληήθη για κατοχή 9 αρχαίων αντικειμένων.
- να. Σε σπίτι Τ/Κ από τον Άγιο Επίκτητο η ηγεύμενη Αστυνομία του ψευδοκράτους ανακάηυσε δύο αρχαία αντικείμενα που ανάγονται στην ελληνιστική περίοδο.
- νβ. Σε σπίτι στη Λεύκα βρέθηκαν δύο πήλινα αγγεία, ένα βάζο με χερούθια χρώματος μαύρου και μία υδρία.
- νγ. Στην κατοχή του Τ/Κ επιχειρηματία ΣΙΑΝΕΡ ΚΕΡΕΜ βρέθηκε κιβώτιο στο οποίο φυηάττονταν 40 αρχαία αντικείμενα, υδρίες, νομίσματα κ.ά.
- νδ. Στο δρόμο μεταξύ Λαπήθου-Βασιλείας, ενώ διεξάγονταν οικοδομικές εργασίες, ανακαηύθησαν αρχαία αντικείμενα, όπως υδρίες, αμφορείς και διάφορα πήλινα αγγεία. Αυτά ανάγονται στο 2000 π.Χ.
- νε. Οι ΑΧΜΕΤ ΜΠΙΡΣΟΖ, ΑΧΜΕΤ ΟΥΣΑΝΜΑΖ και ΜΕΧΜΕΤ ΙΡΜΑΚΟΓΛΟΥ συνεληήθησαν ενώ προσπαθούσαν να εξαγάγουν 108 αρχαία αντικείμενα στη Βρετανία.

Σκεύη Σταύρου